

Ірина Юник, к.держ.упр., доцент,
доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування,
Андрій Зулін,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
«Публічне управління та адміністрування»,
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра
Моторного, м. Запоріжжя, Україна

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИЗМУ, РЕКРЕАЦІЇ ТА КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРИЙ У КОНТЕКСТІ ESG-ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Безпрецедентні виклики повоєнного відновлення України вимагають концептуального переосмислення моделей публічного управління та економічного розвитку відповідно до принципів концепції ESG. Масштабні руйнування інфраструктури, демографічні втрати та структурна трансформація соціально-економічної системи зумовлюють необхідність пошуку нових драйверів сталого зростання, серед яких важливе місце посідають туризм, рекреація та креативні індустрії як складові людиноцентричної економіки відновлення.

Актуальність проблематики посилюється необхідністю формування ефективної системи соціальної та психологічної реабілітації ветеранів, внутрішньо переміщених осіб і населення, яке постраждало внаслідок воєнних дій. У цьому контексті рекреаційна сфера набуває особливого значення як інструмент реалізації соціального та управлінського компонентів ESG-підходу. Туризм і креативні індустрії водночас виступають чинниками економічної активізації територіальних громад, сприяють створенню нових робочих місць, залученню інвестицій та формуванню позитивного міжнародного іміджу України.

Незважаючи на численні виклики, туристична галузь демонструє високу стійкість і має потенціал стати вагомим джерелом фінансових надходжень для держави в майбутньому. Водночас, сфера туризму й надалі зіштовхується зі значними труднощами. Пошкоджена інфраструктура, нестабільний попит і кадровий дефіцит сповільнюють процес відновлення. Додатковим чинником, що ускладнює розвиток внутрішнього туризму, є значна кількість українців, які через війну виїхали за кордон і поки що не повернулися. Попри всі перешкоди, ринок туризму демонструє ознаки поступового відновлення, особливо у внутрішньому сегменті, який відіграє важливу роль у підтримці національної економіки [3, с. 202].

У контексті повоєнного відновлення публічне управління має орієнтуватися не лише на відбудову інфраструктури, а й на ESG-орієнтовану трансформацію економіки та інституційного середовища. У цьому вимірі туризм, рекреація та креативні індустрії перетворюються із традиційних сервісних галузей на стратегічні інструменти сталого розвитку, соціально-економічної реабілітації територій та зміцнення людського капіталу.

Рекреаційна сфера виконує критично важливу функцію соціального відновлення, забезпечуючи потреби у медичній, психологічній та інклюзивній реабілітації населення. Це вимагає інтеграції рекреаційних закладів у систему охорони здоров'я та соціального захисту, розроблення державних цільових програм, а також упровадження механізмів державно-приватного партнерства відповідно до європейських стандартів якості послуг.

Важливим нормативно-стратегічним підґрунтям таких трансформацій є Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки [1], яка передбачає підвищення конкурентоспроможності регіонів на основі ефективного використання місцевого потенціалу, розвитку туристично-рекреаційної сфери, культурного середовища, інновацій та міжсекторального партнерства.

Особливого значення набуває просторовий вимір ESG-трансформації. Територіальні громади мають стати ключовими суб'єктами реалізації політики відновлення. В умовах децентралізації саме громади формуватимуть локальні стратегії розвитку туризму та креативних індустрій, здійснюватимуть оцінювання ресурсного потенціалу територій і створюватимуть туристичні кластери за участю бізнесу, громадськості та закладів освіти. Такий підхід відповідає принципам сталого розвитку, сприяє залученню інвестицій, підвищує спроможність громад до самоврядування та посилює їхню економічну самодостатність.

Креативні індустрії відіграють роль каталізатора інновацій у процесі ESG-трансформації. Вони характеризуються високою доданою вартістю та відносно низькою ресурсомісткістю, що робить їх перспективними для відновлення економічної активності як на деокупованих, так і на тилкових територіях. Державна політика у цій сфері має поступово переходити від переважно регуляторної до фасилітаційної моделі, яка передбачає грантову підтримку, розвиток креативних хабів, захист прав інтелектуальної власності та стимулювання інноваційних ініціатив.

Синергія туризму та креативних індустрій формує нові ESG-орієнтовані продукти, зокрема цифровий та віртуальний туризм, імерсивні екскурсії, цифровізацію культурної спадщини та меморіалізацію подій війни. Це сприяє формуванню нової моделі національної ідентичності, заснованої на принципах стійкості, інноваційності та відкритості. Водночас розвиток цих сфер стримується низькою управлінських бар'єрів, серед яких: застаріла нормативно-правова база, недостатній рівень цифровізації, обмежена кадрова спроможність органів місцевого самоврядування. Подолання цих проблем потребує комплексного реформування механізмів публічного управління загалом.

Держава повинна активно працювати над створенням програм відновлення, які б включали в себе комплексні заходи для підтримки туристичної інфраструктури, підприємств та місцевих громад. Ці програми повинні передбачати конкретні заходи з відновлення та розвитку туризму в умовах воєнного стану. Загальне завдання полягає в тому, щоб забезпечити стабільність та безпеку у туристичній галузі, а також створити передумови для подальшого відновлення та розвитку туризму в Україні після завершення воєнного стану [2, с. 82].

Для підвищення ефективності ESG-трансформації доцільно реалізувати такі заходи:

1. Оновлення законодавства у сфері туризму з урахуванням європейських стандартів безпеки, доступності та якості послуг.
2. Удосконалення інституційного забезпечення розвитку туризму, рекреації та креативних індустрій шляхом створення ефективного координаційного механізму взаємодії органів влади, бізнесу та громадянського суспільства.
3. Запровадження програм підвищення кваліфікації публічних службовців у сфері проєктного менеджменту, залучення фінансових ресурсів та просторового планування.
4. Розширення фінансових інструментів підтримки територіальних громад через цільові програми розвитку туристичної, рекреаційної та креативної інфраструктури.

Висновки. Отже, публічне управління розвитком туризму, рекреації та креативних індустрій в умовах ESG-трансформації повоєнного відновлення України має розглядатися як один із пріоритетних напрямів публічного управління. Ефективне поєднання інструментів стратегічного планування, децентралізації, цифровізації, міжсекторальної взаємодії та державно-приватного партнерства сприятиме підвищенню стійкості територій, розвитку людського капіталу, соціальній реабілітації населення та успішній інтеграції України до європейського простору.

Список використаних джерел

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п>
2. Дзюрах Ю.М., Гуц Р.Б. Державне регулювання розвитку індустрії туризму України в умовах воєнного стану. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2024. Том 35 (74). № 1. С. 78 – 84.
3. Шадюк К.М. Особливості розвитку підприємств туристичної галузі України в умовах кризи та війни. Інноваційна економіка. 2025. № 1. С. 197 – 205. <https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/1453/1610>.